

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİ BÜLTENİ

1

Aralık 2020

İÇİNDEKİLER

- Pandeminin Kültür Endüstrileri Üzerindeki Genel Etkileri **3**
- Pandeminin Kültür Endüstrileri Üzerindeki Etkileri - Dünya Örnekleri **4**
  - Pandemi Döneminde Kültür ve Sanat Alanında Hizmet veren Dijital Uygulamalar **4**
- UNESCO Raporu “Krizdeki Kültür: Dirençli Bir Yaratıcı Sektör İçin Politika Rehberi” **6**
- Pandeminin Etkilerine Karşı Ülkemizde Kültür-Sanat Alanında Alınan Tedbirler **7**
- 2020 Yılında Yayınlanan Rapor ve Rehberler **9**

PANDEMİNİN KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİ ÜZERİNDEKİ GENEL ETKİLERİ

2019 yılı Aralık ayında, Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Covid-19, hızla yayılarak kısa sürede küresel bir salgına dönüşmüştür. Tüm dünyayı etkisi altına alan bu salgın sürecinde ülkeler virüsün yayılım hızını kontrol altına almak için çeşitli tedbirlere başvurmuştur. Bunların sonucunda alınan tedbirler nedeniyle insanları derinden etkileyen birtakım sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlar ortaya çıkmıştır. Sağlık ve kamu harcamalarında yaşanan artışlar hem ülke ekonomilerini hem de bunların sonucunda küresel ekonomiyi ciddi şekilde etkilemiştir.

COVID-19 salgını birçok sektörü olumsuz etkilerken hayatımızın odak noktasında yer alan müzik, sinema, tiyatro, radyo-televizyon, fotoğrafçılık, yayıncılık, görsel sanatlar, grafik ve reklamcılık gibi sektörleri bünyesinde barındıran kültürel ve yaratıcı endüstriler üzerindeki etkisi daha ağır seyretmiştir. Tüm dünyada, sanatçıların ve kültür profesyonellerinin gelirleri, sosyal mesafe önlemleri nedeniyle konser, sergi, fuar, festival ve canlı performanslar gibi etkinliklerin gerçekleştirilemesi sonucunda azalmış ya da ortadan kalkmıştır.

Yaşanan bu olumsuzluklara rağmen sanatçılar ve kültür profesyonelleri bu süreçte kriz nedeniyle insanlarda oluşan kaygıların azaltılmasında ve toplumsal bir birliktelik yaratılmasında önemli roller üstlenmişler; sanatın birleştirici ve iyileştirici gücünü ortaya koymuşlardır. Dünyaca ünlü sanatçılar ve müzisyenler sosyal medya aracılığıyla ücretsiz performanslar gerçekleştirmiş; müzeler, kütüphaneler, tiyatrolar, operalar online olarak insanlara ücretsiz olarak kapılarını açmışlardır. Bu süreçte, yeni normal olarak adlandırılan pandeminin oluşturduğu yeni dünya düzeninde toplumlar üzerinde yeni bir sinerji oluşturmuşlardır.

Sanatçılar ve kültür profesyonellerinin kriz döneminde karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilmek veya krizin bu grup üzerinde yarattığı olumsuzlukları azaltabilmek amacıyla hükümetler ve uluslararası kuruluşlar harekete geçerek uluslararası toplumu dayanışmaya çağırarak bildirimler yayınlamış, etkinlikler düzenlemişlerdir.

Pandeminin Kültür Endüstrileri Üzerindeki

Etkileri

Dünya örnekleri: ABD ve Almanya

Kültür, sanat, tasarım ve yaratıcılığın kesişim kümesi olan kültür endüstrileri (yaratıcı endüstriler):

- ABD'de 8,8 milyon kişiyi istihdam etmekte,
- Yıllık 1,7 trilyon ABD dolarının üzerinde üretim yapmakta,
- ABD'deki yıllık mal ve hizmet satışlarının % 4'ünü oluşturmaktadır.

COVID-19 krizi, 2020 yılı ilk çeyreğinde

- ABD Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nda (GSYH) tahmini 191,2 milyar dolarlık bir kayba yol açmış,
- % 4,8'lik bir düşüşe neden olmuş,
- ABD ekonomisini ciddi şekilde olumsuz etkilemiştir.
- 2020 Mart ve Nisan aylarında 21 milyondan fazla kişi işini kaybetmiş,
- İşsizlik oranı % 14,7'ye yükselmiştir.

COVID-19 krizi tüm dünyada olduğu gibi ABD'de de bütün sektörleri etkilediği gibi kültür endüstrilerini özellikle istihdam bakımından negatif yönde etkilemiştir.

COVID-19 krizinin, 1 Nisan ve 31 Temmuz 2020 döneminde kültür endüstrilerinde tahmini;

- 2,7 milyondan fazla iş
- 150 milyar doların üzerinde satış

kaybına neden olduğu tahmin edilmektedir.

Bu kayıplarla ilgili bir fikir verebilmesi için ABD'deki kültürel ve yaratıcı endüstriler için bir aylık tahmini rakamları bilmek faydalı olabilir. Buna göre ABD'de kültürel ve yaratıcı endüstrilerin bir aylık hacmi;

- 8,8 milyon iş
- 142 milyar dolarlık ciro demektir.

Bu endüstrilerin Nisan ayından Temmuz ayına kadar tüm istihdamın yaklaşık üçte birini (% 31) kaybettiği tahmin edilmektedir.

Almanya'daki kültürel ve yaratıcı sektörlerin yaklaşık;

- 21,7 milyar Euro veya yıllık cirosunun yüzde 12,7'si oranında ciro kayıpları yaşadığı tahmin edilmektedir.

● Bu kayıplar yıl içinde eşit olarak dağılmadığı ve pandeminin yoğun olduğu aylarda yoğunlaştığı için, kültürel ve yaratıcı sektörler için ciddi bir sorun oluşturmuştur.

Pandemi Döneminde Kültür ve Sanat Alanında Hizmet Veren Dijital Uygulamalar

Krizler yapıları nedeniyle sektörler üzerinde genellikle olumsuz etkilere sahiptir. Ancak, o dönemdeki mevcut ihtiyaçlara göre yeni fırsatlar da sunabilir. Covid-19 pandemi sürecinde virüsün yayılım hızını azaltmak amacıyla "evde kal" çağrıları yapılmıştır. Bu ise insanların evde kaldığı süreçte gerek fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması gerekse de evde keyifli, verimli vakit geçirebilmelerini sağlayabilmelerine yönelik hizmet sektörleri ile yaratıcı ve kültürel sektörlerin yeni iş modelleri geliştirmesine neden olmuştur. Bilgisayar ve yazılım başta olmak üzere dijital alan bu dönemin yükselen yıldızı olmuştur.

Sanatçılar, kültür profesyonelleri, yaratıcı sektörlerde yer alan bütün aktör ve kurumlar pandemi sürecinde izleyicilerine, okurlarına, hedef kitlelerine ulaşabilmek amacıyla alışılmışın dışına çıkarak yeni normal olarak adlandırılan bu sürece uyum sağlayabilmek amacıyla farklı yöntemlere başvurmuşlardır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bu dönemde;

- Etkin Kütüphane Evinizde
- E-kitap,
- Konuşan Kitaplık,
- Kütüphanem Cepte,
- Sanat Cepte uygulamaları dijital ortamda başlatılmıştır.

Bu platformlardan kitap alışverişi yapılabilmekte ve kütüphanelerdeki dijital kitaplara ulaşılabilir.

Müzeler için ise sanalmuze.gov.tr hayata geçirilmiş ve sanal müzelerin sayısı artırılmaya çalışılmaktadır. Sanal Müze olarak gezilebilecek müzelerimiz;

- Kurtuluş Savaşı Müzesi- Ankara
- Cumhuriyet Müzesi - Ankara
- Efes Müzesi- İzmir
- Troya Müzesi-Çanakkale
- Anadolu Medeniyetleri Müzesi- Ankara
- Gazi Müzesi- Samsun
- Göbeklitepe Örenyeri- Şanlıurfa
- Etnoğrafya Müzesi- Ankara
- Antalya Müzesi
- Boğazköy Müzesi- Çorum
- Arkeoloji Müzesi- Gaziantep
- Zeugma Müzesi- Gaziantep

- Çorum Müzesi
- Şanlıurfa Müzesi
- Adana Müzesi
- Hatay Arkeoloji Müzesi
- Van Müzesi

TRT 2 kanalı ile birlikte yapılan çalışma ile Bakanlığımız arşivinde bulunan opera, bale, tiyatro gibi güzel sanatlarla ilgili çalışmalar yayınlanmaya başlamıştır. Ayrıca, Bakanlığımız arşivindeki tüm materyaller Bakanlığımızın Youtube hesabından yayınlanmaktadır.

UNESCO Krizdeki Kültür: Dirençli Bir Kültür Endüstrisi ve Yaratıcı Sektörler İçin Politika Rehberi

UNESCO, COVID-19 krizinin başlangıcından bu zamana kadar kültürel ve yaratıcı endüstrilerin temelini oluşturan kültür-sanat emekçilerinin kriz nedeniyle kötüleşen durumlarının daha iyi bir şekilde anlaşılması, bu süreçte kültürel ifadelerin çeşitliliğinin korunması ve teşvik edilmesinde paydaşları bir araya getirerek önemli bir rol üstlenmiştir.

UNESCO, COVID-19 krizi karşısında politika yapıcılara kültürel ve yaratıcı endüstrileri desteklemek, dünyanın farklı ülkelerinde hükümetler ve sivil toplum tarafından benimsenerek uygulamaya konulan en iyi örnekleri sunarak rehberlik etme amacıyla "Krizdeki Kültür: Dirençli Bir Yaratıcı Sektör İçin Politika Rehberi" ni hazırlamıştır.

Rehberde bahsi geçen önlemler, üç ana müdahale türüne ayrılmıştır:

I. Sanatçılar ve kültür uzmanları için doğrudan destek:

Sanatçıların ve kültür profesyonellerinin gelirlerini koruyarak, işlerini koruyarak veya garantili sosyal güvenlik sağlayarak yaratıcı çalışmalarını sürdürmelerine izin vermeye yönelik tedbirlerdir.

Bunlar:

- 1- Sosyal yardım,
- 2- Ortaya konan eserlerin doğrudan satın alınması,
- 3- Gelir kaybı için tazminat
- 4- Beceri geliştirme konularında eğitsel destekler

II. Kültürel ve yaratıcı endüstrileri oluşturan alt sektörlerle/işletmelere destek:

Ciddi bir nakit akışı eksikliği ile karşılaşan kurumların hayatta kalmasını garanti altına almaya yönelik tedbirlerdir. Bunlar;

- 1- Hızlandırılmış Yardım ve Sübvansiyon Ödemesi
- 2- Yasal Yükümlülüklerden Geçici Muafiyet
- 3- İş Kesintisi Kayıpları İçin Tazminat
- 4- Vergi ve Sosyal Masraflardan Muafiyet
- 5- Teşvik Edici Tedbirler
- 6- Tercihli Kredi İmkânı
- 7- Altyapı ve Tesislerin Güçlendirilmesi

III. Kültürel ve yaratıcı endüstrilerin rekabet gücünü artırmak:

Kültürel ve yaratıcı endüstrilerin iç pazardaki ve uluslararası ticaretteki yeni koşulları okumalarına yardımcı olmayı amaçlayan önlemlerdir. Bunlar:

- 1- Katılımcı İhtiyaç Değerlendirmeleri ve Fizibilite Çalışmaları
- 2- İş Modellerini Uyarlamak
- 3- Ulusal İçeriği Teşvik Etmek
- 4- Yabancı Yatırım İçin Vergi Teşvikleri

Pandeminin Etkilerine Karşı Ülkemizde Kültür-Sanat Alanında Alınan Tedbirler

Kültürel ve yaratıcı sektörler, COVID-19 salgınından en çok etkilenebilecek sektörlerden biri olacağı düşüncesiyle en erken önlem alınan alanlardan biridir. Kültürel ve yaratıcı endüstrilere yönelik olarak öncelikle 18 Mart 2020 tarihli Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi kapsamında tedbirler açıklanırken, sonrasında da Bakanımız Sayın Mehmet Nuri ERSOY tarafından, Nisan 2020'de "kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren kurumlar olan sinema, tiyatro, matbaa, kitap, dergi, süreli yayın, gazete, etkinlik ve organizasyon gibi işletmeleri kapsayan ilk tedbirleri" açıklanmıştır. Bu tedbirlerin başlıcaları;

- Bakanlığımıza bağlı olarak dışarıdan hizmet alımı şeklinde yevmiye ile çalıştırılan üç bine yakın sanatçı Ocak ayı itibarıyla sözleşmeli personel statüsüne alınmıştır. Böylelikle pandemi döneminde de maaş almaları sağlanmıştır.
- Özel tiyatroların 2019-2020 sezonu için taahhüt-

lerini tamamlama şartı kaldırılmış; ayrıca taahhütlerini tamamlamasalar dahi, taahhüt edilen ödemeler gerçekleştirilmiştir.

- 2020-2021 sezonu için özel tiyatroların proje destekleriyle ilgili, hem limitler yükseltilmiş hem de başvuracak tiyatro sayısı artırılmıştır. Ayrıca, finansmana erken erişim ihtiyaçları olacağından, bu sene için başvurular Temmuz başına, ödemeleri de Eylül başına çekilmiştir.
- Özel tiyatrolar ile yapılan görüşmeler sonucunda; sahne kapasiteleri, SGK'lı personel ve sanatçılarıyla orantılı teşvik paketi hazırlanmaya başlanmıştır.
- Tiyatroların, Kültür Girişim Belgesi alması sağlanarak altyapı faaliyetleri ile ilgili elektrik ve benzeri giderlerinde indirimden ve vergi muafiyetlerinden yararlandırılmışlardır.
- 27 Meslek Birliği'ne (sinema, tiyatro, müzik gibi) verilen mali destekler %50 oranında artırılmıştır.

Nisan ayı içerisinde açıklanan ilk tedbir paketini takiben; 2020 yılı içerisinde pandeminin kültürel ve yaratıcı sektörler üzerindeki etkisini azaltmak için Bakanlığımızca alınan başlıca tedbirlere aşağıda yer verilmiştir:

Kültür Sanat Sektörü Vergi İndirimleri Hazine ve Maliye Bakanlığı ile yapılan istişareler sonucunda Bakanlığımızca;

- Kongre, konferans, seminer, konser, fuar ve luna-park giriş ücretleri KDV oranları, 31.12.2020 tarihine kadar %8'e indirilmiş,
- Sinema, tiyatro, opera, operet, bale, müze giriş ücretleri KDV oranları, 31/12/2020 tarihine kadar %1'e indirilmiş,
- İş yeri kira stopajı yüzde 20'den yüzde 10'a indirilerek kiracı olarak faaliyetlerini yürüten başta özel müzeler, sanat galerileri ve tiyatrolar olmak üzere kültür sektörü mensuplarına destek sağlanmış,
- Farklı vergi sınıflandırmasında faaliyet yürüten kültür sanat kurumlarının NACE kodlarının mücbir sebep kapsamına alınarak vergi erteleme, yapılandırma gibi avantajlardan faydalanmaları sağlanmıştır.

Özel Tiyatrolara Destek

- 2019-2020 sanat sezonunda özel tiyatrolara ayrılan 6 milyon 100 bin TL destek, 2020-2021 sezonunu kapsayan dönemde, pandemi koşulları da göz önüne alınarak, yaklaşık üç buçuk kat arttırılmış ve 21,5 milyon TL'ye çıkartılmıştır.
- 2019-2020 sanat sezonunda desteklenen özel tiyatroların zorunlu oldukları temsil gösterimleri yönetmelikte yapılan düzenleme ile ortadan kaldırılmış, 2020/2021 sezonu destek başvuruları öne çekilmiş, destek miktarları arttırılmıştır.

- Pandemi döneminde kültür sanat merkezleri için uygulanan "Kültür Yatırım ve Girişim Belgesi" mevzuatında yapılan değişiklik ile salonu olan özel tiyatroların da bu teşvikten yararlanması kolaylaştırarak özel tiyatroların sürdürülebilir yatırım planlamasına katkı sağlanmıştır.
- Özel Tiyatroların ekonomik büyüklüğünün, kapasitelerinin ve istihdam verilerinin ölçülmesi amacıyla özel tiyatroların kayıt altına alınmasına yönelik bir yönetmelik yürürlüğe konulmuş ve bu düzenleme ile 428 özel tiyatro sisteme kayıt edilmiştir.
- Bu süreçte, Bakanlığa ait kültür merkezleri ve devlet tiyatroları salonları özel tiyatroların kullanımına açılmıştır.
- Özel Tiyatroları hem pandemi döneminde hem de pandemi sonrası süreçte desteklemek amacıyla bir istişare mekanizması oluşturulmuştur.

Sinema Sektörü Destekleri

- 2020 yılında sinema sektöründe 234 projeye 46 milyon 428 bin TL destek sağlanmıştır. 2019 yılı ile karşılaştırıldığında sektöre verilen destek %22 oranında arttırılmıştır.
- 2020 yılı Kasım ayı itibariyle 9'u yurtdışı, 67'si yurtiçi olmak üzere toplam 76 kültürel ve sanatsal etkinlik 24 milyon 715 bin TL ile desteklenmiştir. Bu desteğin 18 milyon 255 bin TL'lik kısmı, doğrudan sinema alanında faaliyet gösteren meslek birliklerine ve kuruluşlarına verilmiştir.

Kültürel ve Sanatsal Faaliyetlerin Yürütülmesine Yönelik Destekler

● Fikrî mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ile kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesine yönelik; 2020 yılı Ocak-Ekim döneminde 209 projeye toplam 44 milyon TL destek sağlanmıştır. Bu projelerde yapılan

ödemelerin yaklaşık %50'sinin sanatçı/yazar/oyuncu/yönetmen gibi yaratıcı katkı sunan kişilere yapılan telif kaşe ödemeleridir.

● 2020 yılında sağlanan toplam destek tutarının 6 milyon TL'si müzik alanında konser, müzik festivali, müzik eğitimi başlıklarında veya müzik meslek birliklerine sağlanmıştır.

2020 Yılında Yayınlanan Rapor ve Rehberler:

● “KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE KATKISININ ÖLÇÜMÜ” raporu kamuoyuyla paylaşılmış olup

<https://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2020/10/12/KULTUR-ENDUSTRILERI-NIN-TURKIYE-EKONOMISINE-KATKISININ-OLCULMESI-RAPORU-2020.pdf> linkinden ulaşılabilir.

● Avrupa Birliği'nde Kültür ve Yaratıcı Sektörler - Gelecekteki Kilit Gelişmeler, Zorluklar ve Fırsatlar Raporu yayınlanmıştır.

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/629203/IPOL_STU\(2019\)629203_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/629203/IPOL_STU(2019)629203_EN.pdf)

linkinden ulaşılabilir.

● Kültür Endüstrileri Destek ve Teşvik Rehberi kamuoyuyla paylaşılmış olup ayrıca

<http://www.telifhaklari.gov.tr/resources/uploads/2020/01/27/Kultur-Endustrileri-Destek-ve-Tesvik-Rehberi.pdf>

linkinden ulaşılabilir.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

 www.telifhaklari.gov.tr

 kulturendustri@telifhaklari.gov.tr

 +90 (312) 470 6814

 <https://twitter.com/ktbtelifhaklari>

 Atatürk Bulvarı Derman Sk. No: 29
06050 Opera/Ulus/ANKARA